วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2554

ความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

NEED TO PARTICIPATE IN PERSONNEL ADMINISTRATION OF THE TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF PRACHIN BURI EDUCATIONAL SERVICE AREA

ชนาธิป จันทร์หอม สุวรรณา โชติสุกานต์ และอรสา โกศลานันทกุล
Chanatip Chanhom, Suwanna Chotisukan, and Orasa Gosalanantagoon

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี และเพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการมีส่วนร่วม การบริหารงานบุคคล ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามประสบการณ์การทำงานของครู และช่วงชั้นที่ทำการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ได้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน คือ สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าระดับสูงสุดคือ ด้านร่วมดำเนินการ รองลงมาคือด้านร่วมประเมินผล และต่ำสุดคือ ด้านร่วมรับผลประโยชน์

2. เปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและช่วงชั้นที่ทำการสอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวม และรายด้าน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the need to participate in personnel administration of the teachers in schools under the office of the Prachin Buri Educational Service Area and to compare the need to participate in personnel administration of the teachers in schools under the office of Prachin Buri Educational Service Area. The samples were 345 respondents working at schools when the research was conducted. The tool used to collect data was a questionnaire. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation (S.D.) and one way ANOVA.

The findings were as follows:

1. The teachers need to participate in school personnel administration schools as a whole at a high level. The aspect with the highest mean level was to participate in operation and followed by to participate in evaluation whereas the leanest mean level was to participate in interest.

2. The comparative analysis of Teacher need to panlierpate in school personal administration by their working epicenes and by the educational levels was found that the statistical sigmilieanet differences were at the level of .05

คำสำคัญ

ความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคล สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศ ก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็วสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพชีวิตที่เหมาะสมต่อสังคมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงาน ที่มีความสำคัญของการจัดการศึกษาในระบบเพราะกิจกรรมการบริหารจัดการศึกษาที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นที่สถานศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ในมาตรา 81 ได้กำหนดให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไว้ 5 ด้าน คือ ปฏิรูประบบการจัดการศึกษา ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษา ปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษาและระดมทรัพยากรทางการศึกษา

ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการงานทุกอย่างไปพร้อมๆ กันอย่างมีคุณภาพโดยมีงานวิชาการเป็นงานหลัก และงานอื่นๆเป็นงานสนับสนุนเพื่อประสิทธิภาพของผู้เรียน ซึ่งรูปแบบการบริหารที่มีคุณภาพที่สุดในปัจจุบันคือการ

บริหารแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา เป็นการบริหาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ซึ่งให้ความสำคัญ ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีประโยชน์และเทคนิคสำคัญ คือ ช่วยสร้างความสามัคคีและรวมพลังบุคลากรในองค์การทราบถึงความต้องการในการพัฒนางาน ขององค์การเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้นลดความเฉื่อยชาในการปฏิบัติงาน ช่วยลดความขัดแย้งและต่อต้านจากบุคลากรระดับปฏิบัติการ สร้างบรรยากาศในการทำงาน เทคนิคสำคัญ คือ ใช้กลุ่มงานเฉพาะกิจและคณะทำงาน มีคณะกรรมการให้คำแนะนำ การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึงการระดมความคิด การฝึกอบรมต่างๆ ที่จำเป็น ยึดวัตถุประสงค์ของงานเป็นหลัก(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 187)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าครูคือผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะการบริหารงานบุคคล อันเป็นงานหลักที่สำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษาของตนทั้ง 5 งาน คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการวินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 32) โดยให้ครูมีส่วนร่วมตามแนวคิดของโคเฮนและอัพฮอฟ (Cohen and T. Uphoff, 1977: 6) ใน 4 ระดับ คือระดับ 1 ร่วมตัดสินใจ ระดับ 2 ร่วมดำเนินการ ระดับ 3 ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ระดับ 4 ร่วมประเมินผล ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้คุณภาพการบริหารงานบุคคลดีขึ้น ทำให้ครูเกิดขวัญกำลังใจ ในการทำงานมีความผูกพันกับงานที่รับผิดชอบ มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่

ดังนั้นการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เป็นการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานบริหารบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ที่มีประสบการณ์ การทำงานต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล แตกต่างกัน อย่างไร

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ที่ทำการสอนต่างช่วงชั้นกันมีความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคล แตกต่างกัน อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการมีส่วนร่วม การบริหารงานบุคคล ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามประสบการณ์การทำงานของครู และช่วงชั้นที่ทำการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

1) ประสบการณ์การทำงาน นับเป็นปี

2) ระดับช่วงชั้นที่ทำการสอน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามกรอบงานที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 38 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่บริหารงานบุคคลเพียง 5 ด้าน คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ ตามลักษณะการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านร่วมตัดสินใจ

2) ด้านร่วมดำเนินการ

3) ด้านร่วมรับผลประโยชน์

4) ด้านร่วมประเมินผล

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ในปีการศึกษา 2550 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamana อ้างใน ยุทธ์ ไกยวรรณ์, 2545: 108) ได้ 345 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรต้นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน ช่วงชั้นที่ทำการสอนเป็นแบบสำรวจ รายการ (Checklist) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยครอบคลุมงาน 2 งาน คือ การเสริมสร้าง

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งได้พัฒนาจากแนวคิดของ โคเฮน และ อัพฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977: 6) ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล เป็นเครื่องมือการวัด โดยมีระดับความต้องการมีส่วนร่วม 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ต้องการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด
ระดับ 2 ต้องการมีส่วนร่วม น้อย
ระดับ 3 ต้องการมีส่วนร่วม ปานกลาง
ระดับ 4 ต้องการมีส่วนร่วม มาก
ระดับ 5 ต้องการมีส่วนร่วม มากที่สุด

อภิปรายผล

ความต้องการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคคลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมดำเนินการ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านร่วมประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะได้มีการทำให้บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนทำงานอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และทำงานที่ตนรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจของโรงเรียนและส่วนร่วมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจและได้มีการร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชนตัวแทนศิษย์เก่า และรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของฟอเลอร์ (Fowler, 1986: 3204 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับขวัญกำลังใจในการทำงานของครู อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ครูอาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับขวัญกำลังใจในการทำงาน และพบว่า การมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับครูอาจารย์ ในโรงเรียนที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีการทำงานแตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามสถานภาพครู อันได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน และช่วงชั้นที่ทำการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า โดยรวมของความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบรายข้อที่เป็นประเด็นที่จะนำไปสู่ระดับการมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. ควรที่จะมีการนิเทศการปฏิบัติงานหรือการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างจริงจัง จัดทำโดยการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ ในกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือบริหาร การรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การในการปฏิบัติภารกิจ จะทำให้องค์การนั้นมีประสิทธิผลวิธีการหนึ่ง ในการร่วมพลังความคิด สติปัญญาคือการให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การจะต้องให้บุคคล มีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement)

กับการปฏิบัติภารกิจจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความผูกพัน (Commitment) กับกิจกรรมและองค์การ ในที่สุด

2. การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรหรือครูผู้สอนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกรรมวิธีจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลดีมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้บรรลุทั้งเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายขององค์การ

3. ควรที่จะมีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน เพราะงานองค์การในปัจจุบันมีลักษณะเฉพาะมากขึ้นทุกทีจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติงานของชาติให้บรรลุผลดีได

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการร่วมดำเนินการหรือการมีส่วนร่วมของการดำเนินงานในแต่ละโรงเรียนตามความต้องการของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาต่อไป

2. ควรที่จะศึกษาวิจัยความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรหรือครูผู้สอนให้มีส่วนร่วมกันมากยิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2545). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Cohen, J. M, and Uphoff, N. T. (1977). **Rural-Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation.** The

Rural Development Committee Center for International Studies Cornell University.

Fowler, M. B. (1986). The Relationship between Teacher Percieved Participation In Education Decision- Making and teacher Marole in Selected Elementay Schools in Targeted Southeastern States. **Dissertation Abstracts International.** 11(04): 3204-A.